

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

УДК 374.7:811.111+811.112.2

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17140277>

**Розвиток навичок читання й письма у навчанні дорослих англійської
та німецької мов**

Щербина Олена Олександрівна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов,

Воєнна академія імені Євгенія Березняка, м. Київ, Україна,

<https://orcid.org/0000-0003-1219-2313>

Прийнято: 04.09.2025 | Опубліковано: 17.09.2025

***Анотація.** Мета дослідження – виявити особливості розвитку навичок читання й письма англійською та німецькою мовами у дорослих і оцінити ефективність застосування цифрових технологій, зокрема інтернет-платформ і систем штучного інтелекту, у процесі мовної підготовки. Дослідження зумовлене зростанням потреби дорослого населення в професійній іномовній компетентності, культурній інтеграції та розвитку автономного навчання.*

Методи дослідження охоплювали систематичний огляд теоретичних джерел і педагогічного досвіду, а також порівняльний аналіз цифрових інструментів для розвитку навичок читання й письма. Особливу увагу приділено таким платформам, як Grammarly та Write and Improve, що автоматично перевіряють тексти й надають рекомендації для покращення письма, а також чат-ботам на основі штучного інтелекту (ChatGPT, Gemini), які моделюють автентичні комунікативні ситуації та надають індивідуальний зворотний зв'язок. Цифрові інструменти зменшують кількість граматичних та

орфографічних помилок, підвищують упевненість у письмі та сприяють розвитку самостійного навчання дорослих слухачів. Емпіричні дані підтверджують позитивний вплив цих технологій на академічне письмо, читання спеціалізованих текстів і поєднання традиційних і цифрових методів. Поєднання онлайн-ресурсів та систем штучного інтелекту дає змогу адаптувати навчальні завдання до індивідуальних потреб, сприяє самоконтролю та підтримує комплексний розвиток *reading comprehension* і *writing proficiency*.

Наукова новизна полягає в порівнянні ефективності традиційних і цифрових підходів у формуванні навичок читання й письма в дорослих слухачів, які вивчають англійську та німецьку мови, а також у визначенні потенціалу цифрових технологій для підтримки автономного навчання та персоналізації освітнього процесу.

Ключові слова: іношомовна грамотність, письмові навички, цифрові технології, штучний інтелект, дорослі здобувачі освіти, автономне навчання.

Reading and Writing Skills Development in the Teaching Process of Adults in English and German

Olena Shcherbyna,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Foreign Languages, Yevhenii Bereznyak Military Academy, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-1219-2313>

Abstract. *The aim of this study is to identify the specific features of developing reading and writing skills in English and German among adults and to evaluate the effectiveness of digital technologies, particularly online platforms and artificial intelligence systems, in the process of language training. The research is driven by the*

growing demand among adults for professional foreign-language competence, cultural integration, and the advancement of autonomous learning.

The methodology included a systematic review of theoretical sources and pedagogical practices, as well as a comparative analysis of digital tools for enhancing reading and writing skills. Special attention was given to platforms such as Grammarly and Write and Improve, which automatically check texts and provide recommendations for improving writing, and to AI-based chatbots (ChatGPT, Gemini), which simulate authentic communicative situations and deliver personalized feedback. These digital tools reduce grammatical and spelling errors, increase confidence in writing, and promote self-directed learning among adult learners. Empirical evidence confirms the positive impact of these technologies on academic writing, reading of specialized texts, and the integration of traditional and digital methods. The combination of online resources and AI systems makes it possible to adapt learning tasks to individual needs, facilitates self-monitoring, and supports the comprehensive development of reading comprehension and writing proficiency.

The scientific novelty of the research lies in comparing the effectiveness of traditional and digital approaches in shaping reading and writing skills among adult learners of English and German, as well as in identifying the potential of digital technologies to support autonomous learning and personalize the educational process.

Keywords: *foreign language literacy, writing skills, digital technologies, artificial intelligence, adult learners, autonomous learning.*

Постановка проблеми. У сучасному світі глобалізація й зростання міжкультурних контактів підвищують вимоги до іншомовної компетентності фахівців. Володіння іноземними мовами стає не лише інструментом комунікації, а й важливою умовою професійної ефективності, участі в міжнародних проєктах, конференціях та обміні досвідом. У цьому контексті особливого значення набуває розвиток письма (writing proficiency) та читання (reading comprehension)

англійською та німецькою мовами, адже саме ці мови є найпопулярнішими в європейському професійному середовищі: англійська – як міжнародна мова науки, бізнесу та технологій, німецька – через значну економічну інтеграцію України з німецькомовними країнами, численні програми стажувань, проекти академічного обміну та професійної перепідготовки.

Хоча у сфері освіти дорослих та навчання іноземних мов існує багато досліджень, проблема розвитку навичок читання й письма в дорослих досі вивчена недостатньо. Більшість робіт зосереджено на усній комунікації, загальних аспектах граматики або лексики, тоді як комплексне формування письмової грамотності та уміння читати спеціалізовані тексти в дорослих вивчено фрагментарно. Нерозв'язаними залишаються такі питання, як забезпечення граматичної коректності письма, розвиток академічного письма, адаптація читальних стратегій до різних типів текстів, а також міжмовні відмінності в засвоєнні цих навичок англійською та німецькою мовами.

Додатковою проблемою є відмінності в попередньому мовному досвіді та освітньому фоні дорослих слухачів, а також вплив професійної й соціальної мотивації на результативність опанування навичок читання й письма. Сучасні цифрові технології та інтерактивні підходи потенційно здатні підвищити ефективність навчання, проте комплексних досліджень, які б поєднували традиційні й цифрові методи, а також оцінювали вплив автономного навчання на розвиток *writing proficiency* і *reading comprehension* у дорослих, поки що недостатньо.

Актуальність дослідження полягає в потребі систематизувати й вивчити малодосліджені аспекти формування компетентності письма та читання для дорослих, які вивчають англійську та німецьку мови. Крім того, важливо також здійснити порівняльний аналіз міжмовних особливостей та оцінити потенціал інтеграції традиційних і цифрових методів. Дослідження має на меті заповнити

ці прогалини, показати роль автономного навчання в розвитку конкретних мовних навичок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останніми роками спостерігається значне посилення інтересу до методик викладання іноземних мов дорослим, де акцент зміщується із суто мовної системи на комунікативну спроможність, мотиваційні чинники та психологічний комфорт навчання. Сучасні дослідження підкреслюють, що результативність опанування мови безпосередньо залежить від автентичності навчальних ситуацій і практичної цінності завдань для дорослих слухачів. Дослідники доводять, що завдання, релевантні професійним та соціальним потребам, посилюють внутрішню мотивацію та сприяють автономному навчанню.

У літературі особливу увагу приділяють розвитку навичок письма (writing proficiency) та читання (reading comprehension). Так, Т. Пернарівська показує ефективність інтерактивних технологій – рольових ігор, кейс-методу та проектної роботи – у дорослих групах, де викладач виступає фасилітатором процесу опанування письмових і комунікативних умінь [1]. Т. Григор'єва, О. Михайлова та О. Гуманкова окреслюють методичні засади побудови курсів, які поєднують тренування мовних засобів із симуляцією реальних комунікативних сценаріїв, що сприяє формуванню foreign language literacy [2].

Дослідження О. Щербини, Л. Семянко та О. Леонтьєвої доводять, що психологічний комфорт – чіткі правила взаємодії, підтримувальний зворотний зв'язок і безпечний простір для помилок – є важливою передумовою для успішного розвитку навичок читання й письма дорослих [3]. Подібні висновки містяться в андрагогічних концепціях Г. Паниш та Ю. Холмакової, які підкреслюють важливу роль суб'єктності дорослого здобувача та негайну застосовність знань [4].

Підхід community language learning, розглянутий І. Форостюк, поєднує соціальну підтримку групи й персоналізацію траєкторій навчання, що сприяє

саморегуляції, розвитку writing proficiency та reading comprehension, а також довготривалому утриманню мотивації [5].

Цифровий вимір досліджень вивчається через аналіз дистанційного та змішаного навчання. У роботах С. Макухіної (S. Makukhina) та Н. Сура (N. Sura) показано ефективність використання онлайн-платформ, модульних структур і автентичних цифрових завдань для підтримки дорослих слухачів у розвитку навичок читання й письма, що є актуальним для поєднання традиційних і цифрових методів [6;7].

У матеріалах конференції DAAD «Deutsch als Fremdsprache in der digitalen Welt» [8] акцентовано на використанні онлайн-курсів і цифрових платформ для підтримки процесу опанування німецької мови дорослими слухачами, що демонструє перспективність інтеграції традиційних та інноваційних практик. Дослідження «Handlungsorientierte Schreibförderung gering literalisierter Erwachsener» [9] зосереджується на розвитку письмових навичок у дорослих із низьким рівнем грамотності, пропонуючи практично орієнтовані стратегії. У монографії Becker-Mrotzek та ін. «Grundlagen der sprachlichen Bildung» [10] розглядаються фундаментальні аспекти мовної освіти, зокрема формування компетентностей читання й письма у дорослих, що слугує теоретичною основою для подальших досліджень.

Важливий внесок зроблено й у напрямі методичних засад формування комунікативної компетентності. О. Щербина [11] акцентує на професійно орієнтованому підході, що передбачає добір лексики, жанрів і комунікативних ситуацій відповідно до галузі діяльності слухачів. Зокрема, йдеться про перехід від «мови загального призначення» до «мови професії», де особливого значення набувають дискурсні навички, стратегічна компетентність і міжкультурна чутливість. Це не лише підвищує ефективність спілкування, а й зміцнює мотивацію завдяки відчутній практичній користі.

Дослідження Н. Лебедєвої [12], спрямоване на аналіз теоретичних та практичних питань щодо методів викладання іноземної мови для дорослих, виокремлює психолого-педагогічні особливості віку та взаємодію між викладачем та здобувачами освіти.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість праць, присвячених проблематиці викладання іноземних мов дорослим, низка аспектів досі залишається недостатньо дослідженою. Більшість наукових праць зосереджена на формуванні усної комунікації, тоді як розвиток продуктивних та рецептивних письмових навичок у дорослих висвітлено лише фрагментарно. Зокрема, недостатньо досліджено проблеми граматичної коректності письма, труднощі з орфографією й пунктуацією, особливості опанування академічного письма, а також специфіки читання й розуміння спеціалізованих текстів.

Недостатньо вивченим лишається й питання міжмовних відмінностей в опануванні письмових навичок англійської й німецької мов, що має особливе значення для українських слухачів курсів, адже структура, граматики й орфографія цих мов відрізняються за складністю та потребують диференційованих методичних підходів.

Окремої уваги потребує дослідження впливу професійної та соціальної мотивації дорослих на ефективність опанування навичками читання й письма. Хоча в працях сучасних авторів підкреслюється важливість мотиваційних чинників, емпіричних моделей, що демонстрували б прямий зв'язок між конкретними стратегіями навчання та якістю засвоєння письмових компетентностей, поки що недостатньо. Не менш актуальною є проблема відсутності комплексних досліджень, які б поєднували традиційні й цифрові методи розвитку навичок письма та читання, зокрема з використанням онлайн-платформ, інтерактивних текстових ресурсів і програм автоматичного аналізу письмових робіт.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – усебічно дослідити й систематизувати психологічні й методичні труднощі формування іншомовної компетентності в дорослих у сфері читання й письма англійською та німецькою мовами, з урахуванням вікових і професійних особливостей слухачів, а також аналіз ролі цифрових і традиційних підходів у цьому процесі.

Для досягнення мети було визначено такі завдання:

- проаналізувати сучасні наукові підходи та методичні практики навчання дорослих читання й письма іноземними мовами, виокремивши їхню ефективність у контексті англійської та німецької мов;
- розглянути специфіку розвитку навичок читання й письма в дорослих слухачів англійськомовних та німецькомовних курсів, беручи до уваги вікові та професійні особливості, мотиваційний рівень і когнітивні виклики;
- визначити функції та ефективність цифрових та інтерактивних технологій у поєднанні з традиційними методами навчання дорослих, простеживши їхню ефективність у подоланні психологічних і методичних труднощів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вхідження України до європейського освітнього простору вимагає розбудови всіх сегментів системи навчання впродовж життя (англ. *lifelong learning*), що стимулює модернізацію економічної, соціальної та гуманітарної сфер країни. Безперервне навчання людини не обмежується лише офіційною (або формальною) освітою, наприклад, у закладі середньої або вищої освіти. Необхідно також враховувати неформальні та спонтанні форми освіти дорослих. Навчання для дорослих – це всі форми освіти на всіх рівнях, які дають змогу особам із закінченою формальною освітою набути нових компетенцій або ж поглибити професійні знання та навички.

З прийняттям у 2017 р. Закону України «Про освіту» [13] освіта дорослих отримала нове визначення та розуміння. Так, у статті 10 [13] серед іншого

визначено, що невіддільною частиною освіти є освіта дорослих, зокрема післядипломна. Згідно зі ст. 19 [13], освіта дорослих охоплює післядипломну освіту; професійне навчання працівників; курси перепідготовки та/або підвищення кваліфікації; неперервний професійний розвиток; а також інші складники, передбачені законодавством, запропоновані суб'єктом освітньої діяльності або самостійно визначені особою. Це свідчить про увагу держави до цього компонента освіти. Законодавчо підтверджено, що освіта дорослих як складник навчання впродовж життя реалізує право кожної повнолітньої особи на безперервне навчання з урахуванням її особистісних потреб, пріоритетів суспільного розвитку та потреб економіки.

Вперше в Україні питання освіти та навчання дорослих отримали законодавче визначення із прийняттям Закону України «Про професійний розвиток працівників» [14]. У ньому було закріплено такі поняття, як «професійне навчання працівників» та «неформальне професійне навчання працівників». Однак інші аспекти освіти дорослих не були врегульовані, а сам сегмент не розглядався як частина цілісної освітньої системи. Нині в Україні відсутня концепція, державна політика та стратегія впровадження освіти дорослих. Доступні концептуальні напрацювання описують загальні підходи до формування та становлення освіти дорослих і перебувають на стадії наукових розробок.

Знання мови – один з основних елементів професійної підготовки, адже мовленнєва культура передбачає не лише вільне володіння лексикою, але й уміння використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, а також мовознавчу компетентність та правильну вимову.

Для дорослих, які опановують англійську та німецьку мови, характерними є висока мотивація, позитивне ставлення до освітнього процесу, зацікавленість у практичному застосуванні знань, а також наявність важливих особистісних рис – працьовитості, організованості, самостійності та цілеспрямованості. Крім того,

дорослі мають певний запас життєвого й професійного досвіду, що може сприяти формуванню навичок читання та письма, хоча індивідуальні особливості в когнітивній та сенсорній сферах часто зумовлюють необхідність застосування спеціальних методик [1, с. 148].

У процесі навчання іноземних мов дорослих важливо враховувати, що роль викладача змінюється: він перестає бути єдиним джерелом інформації та стає наставником і радником. Такий підхід формує партнерську взаємодію між викладачем і слухачем, знижує рівень критики й напруги, адже головна мета полягає не в контролі, а у сприянні розвитку. Дорослі здобувачі освіти стають активними учасниками освітнього процесу, беруть на себе відповідальність за темп і якість засвоєння знань, а також за власну мотивацію. Вивчення англійської чи німецької мови в зрілому віці засвідчує прагнення до самовдосконалення й готовності критично оцінювати свої можливості та розвивати навички читання й письма [11].

Навчання дорослих відзначається цільовою та практично орієнтованою спрямованістю. На відміну від дітей, дорослі здобувачі освіти володіють певним життєвим і професійним досвідом, що визначає їхні конкретні освітні потреби та очікувані результати навчання. Йдеться, зокрема, про підготовку до міжнародних іспитів, співбесіди в закордонних компаніях, участь у професійних конференціях, підвищення кваліфікації або ефективне спілкування в робочих і академічних контекстах.

У цьому контексті особливої уваги потребує розвиток письмової компетентності та читальної грамотності, оскільки ці навички є визначальними для професійної комунікації, підготовки документів, наукових статей, технічних звітів, а також для розуміння спеціалізованих матеріалів англійською та німецькою мовами. На відміну від дітей, дорослі здобувачі освіти часто обмежені в часі й потребують максимально ефективних, адаптованих методичних

стратегій, що враховують їхні професійні цілі, мотиваційний рівень і мовний досвід.

Нині на освітньому ринку є чимало пропозицій швидкого вивчення англійської мови, які позицінують себе як «секретні методики». Однак наукові дослідження та практика доводять, що такі обіцянки є радше маркетинговим прийомом, ніж реальною стратегією. Ефективне навчання дорослих англійської мови потребує комплексного підходу, що ґрунтується на перевірених методах і враховує індивідуальні цілі, рівень підготовки та часові межі.

Серед численних підходів, які застосовуються у викладанні англійської мови дорослим, можна виокремити кілька основних, що отримали міжнародне визнання та довели свою ефективність (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика методів навчання англійської мови дорослих

Метод	Переваги	Недоліки	Доцільність застосування
Граматико-перекладний	Систематизація граматики, розвиток письма. Підходить для академічних цілей	Відсутність усного мовлення, низька комунікативність	Застосування як допоміжного методу
Аудіолінгвальний	Швидке формування автоматизованих структур, розвиток слухової пам'яті	Механічність, недостатня увага до діалогу	Ефективний на початковому етапі
Мовне занурення	Подолання мовного бар'єра, занурення в реальні мовні ситуації	Складність для новачків, відсутність опори на рідну мову	Оптимальний для середнього та поглибленого рівня
Комунікативний	Розвиток усного та писемного мовлення, орієнтація на реальні ситуації	Потребує високої активності викладача та слухачів	Базовий метод сучасних курсів
Інтенсивний	Швидке досягнення результатів, персоналізація програми	Високе навантаження, потреба в сильній мотивації	Використовується для короткотермінових програм

Джерело: розробка автора на основі [15]

Граматико-перекладний метод – один із найстаріших; він ґрунтується на вивченні граматичних правил, виконанні письмових вправ, перекладі та переказі текстів. Для дорослих цей метод корисний тим, що формує системне бачення мови та сприяє розвитку навичок письма. Проте його недоліком є відсутність практики усного мовлення, що унеможлиблює його застосування як єдиного засобу навчання.

Аудіолінгвальний метод ґрунтується на багаторазовому повторенні слів і фраз, що часто вживаються в усному мовленні. Його перевага полягає у швидкому формуванні автоматизованих мовних структур. Однак обмеженість у діалогічній взаємодії та надмірна механічність призводять до зниження ефективності на поглиблених етапах навчання.

Метод мовного занурення широко застосовують у навчанні дорослих, адже він допомагає подолати психологічний бар'єр у спілкуванні. На заняттях застосовується виключно англійська мова, що стимулює формування практичних навичок. Водночас цей метод не універсальний: для новачків він занадто складний, адже відсутність базових знань перешкоджає засвоєнню матеріалу.

Комунікативний метод – один із найефективніших і найпоширеніших у сучасному навчанні англійської мови дорослих. Його метою є формування навичок реального спілкування в усній та письмовій формах. Заняття будуються на інтерактивних завданнях, дискусіях, рольових іграх, які доповнюються вправами з читання, письма та аудіювання. Завдяки практичній спрямованості комунікативний метод лежить в основі більшості сучасних мовних курсів.

Інтенсивний підхід передбачає навчання в максимально стислий термін. Він застосовує мнемонічні техніки, персоналізовані програми, діалогові тренінги. Інтенсивний метод ефективний для дорослих, яким необхідно швидко опанувати мову для конкретних цілей. Водночас він потребує високої мотивації й значних зусиль від слухача.

Окрему увагу варто приділити цифровим технологіям, які дедалі активніше інтегруються в процес освіти дорослих. Використання мобільних застосунків, онлайн-курсів і віртуальних платформ істотно підвищує мотивацію дорослих здобувачів освіти й робить освітній процес гнучкішим і персоналізованим.

Інтернет – беззаперечний лідер серед сучасних засобів формування навичок письма дорослих. Як універсальна інформаційна система, він надає користувачам широкий спектр ресурсів та інструментів, що безпосередньо сприяють розвитку іншомовної грамотності. До основних можливостей належать електронна пошта, участь у форумах і відеоконференціях, створення власних вебсторінок чи блогів, доступ до текстових, аудіо- та відеоматеріалів, а також використання пошукових систем і довідкових каталогів. Усі ці інструменти ефективно застосовуються під час вивчення англійської та німецької мов, оскільки забезпечують як рецептивну (читання), так і продуктивну (письмо) практику.

Для навчання дорослих особливо цінним є як вільне спілкування в мережі, так і спеціально організовані форми взаємодії – листування електронною поштою, участь в освітніх телекомунікаційних проєктах, обмін повідомленнями на форумах чи платформах дистанційного навчання. Найпоширенішими формами є електронне листування (особисте між учасниками або групами), спільні освітні проєкти між закладами освіти різних країн, а також культурні й професійні обміни, що дають змогу інтегрувати практику письма й читання в реальні комунікативні ситуації.

Алгоритми штучного інтелекту (далі – ШІ) сьогодні активно застосовуються для формування навичок читання та письма іноземними мовами. Завдяки здатності виявляти закономірності в освітній діяльності дорослих здобувачів освіти, такі системи аналізують рівень засвоєння матеріалу й автоматично адаптують навчальний контент. Якщо група демонструє високі

результати у виконанні письмових завдань чи розумінні текстів, система пропонує складніші матеріали для подальшого розвитку. Коли виникають труднощі з опануванням граматичних структур або розумінням іншомовних текстів, ШІ пропонує персоналізовані рекомендації: додаткові вправи, інтерактивні тести або спеціальні ресурси для самостійної роботи. Такий підхід дає змогу створювати індивідуальні траєкторії навчання та забезпечує ефективне формування читацької й писемної компетентностей.

Серед сучасних практичних інструментів особливе значення мають цифрові платформи, що сприяють удосконаленню *writing proficiency* та *reading comprehension*. Зокрема, сервіс Grammarly дає змогу миттєво аналізувати тексти, виявляти граматичні, лексичні та стилістичні помилки й отримувати рекомендації щодо їхнього виправлення, що допомагає створювати більш точні письмові висловлення. Write and Improve, розроблений Кембриджським університетом, надає здобувачам освіти можливість не лише відстежувати похибки, а й отримувати детальні рекомендації щодо покращення письма та контролювати власний прогрес у розвитку писемної компетентності [16, с. 212].

Для підтримки взаємозв'язку між письмом і читанням ефективно застосовуються інтерактивні чат-боти на основі ШІ, зокрема ChatGPT та Gemini. Вони дають змогу дорослим слухачам відпрацьовувати комунікативні навички в режимі реального часу, пояснюють граматичні правила та значення лексичних конструкцій, що безпосередньо впливає на покращення навичок письма та розуміння текстів [17].

Важливим чинником розвитку письмових і читальних умінь є цифрові платформи з елементами гейміфікації. Сервіси Duolingo або Promova адаптують навчальні завдання до індивідуальних потреб користувачів, пропонуючи вправи на переклад, читання та письмо, а Quizlet дає змогу створювати інтерактивні картки для закріплення лексики та граматичних структур, що посилює автоматизацію письмових навичок та ефективність читання спеціалізованих

текстів [17]. Сучасні дослідження підтверджують ефективність застосування цифрових інструментів, зокрема Grammarly та ChatGPT, у процесі розвитку навичок письма серед дорослих здобувачів освіти ESL/EFL. Систематичний огляд літератури, здійснений Льюзас (Llausas) та співавт. [18], показав, що інтеграція Grammarly в освітні програми значно зменшує кількість граматичних помилок, підвищує впевненість здобувачів освіти в письмі та стимулює розвиток автономного навчання. У дослідженні проаналізовано десять емпіричних робіт, що охоплюють різні навчальні контексти, і встановлено, що інструмент особливо ефективний для дорослих здобувачів, які потребують швидкого зворотного зв'язку та контролю якості власних текстів.

Дослідження С. Лінь (X. Lin) [19] зосереджувалося на використанні ChatGPT для формувального зворотного зв'язку в письмових завданнях здобувачів ESL. Експеримент продемонстрував, що застосування ChatGPT сприяє покращенню академічного письма, підвищує задоволеність здобувачів освіти від навчання та дає змогу адаптувати завдання до індивідуальних потреб користувачів. З'ясовано, що дорослі здобувачі освіти позитивно оцінюють можливість негайного й детального зворотного зв'язку, що стимулює самоконтроль і підтримує розвиток reading comprehension та writing proficiency. Для контексту дослідження ці результати є особливо важливими, оскільки вони демонструють, що поєднання автоматизованих систем перевірки текстів та інструментів ШІ дає змогу дорослим слухачам курсів англійської та німецької мов ефективніше розвивати критично важливі аспекти письма та читання: граматичну коректність, орфографію, академічне письмо та розуміння спеціалізованих текстів. Такі платформи персоналізують навчання, підтримують автономний режим роботи й інтегрують традиційні методичні підходи з сучасними цифровими практиками.

Перспективним напрямом у навчанні дорослих є поєднання технологій ШІ з можливостями віртуальної реальності. Створення автентичних освітніх

середовищ дає змогу тренувати не лише усне мовлення, а й інтегрувати читання та письмо в реалістичні комунікативні ситуації. Такі системи уможливають відпрацювання написання ділових листів, складання резюме й аналіз іншомовних текстів у максимально наближених до реальності умовах. Це сприяє підвищенню мотивації дорослих здобувачів освіти й робить освітній процес ефективнішим та результативнішим.

Висновки. Дослідження дали змогу чітко візуалізувати характеристики розвитку навичок читання та письма в дорослих англійською та німецькою мовами. Було визначено, що його ефективність залежить від поєднання традиційних методів та цифрових технологій, що допомагають персоналізувати освітній процес. Інтернет-ресурси, штучний інтелект та інноваційні платформи для письма та говоріння сприяють навчанню дорослих та підвищують їхню мотивацію. Вони розширюють можливості для самостійної роботи та забезпечують швидкий зворотний зв'язок.

Результати показали, що завдяки інтерактивним інструментам дорослі здобувачі освіти швидше долають мовні бар'єри та закріплюють навички читання й письма в практичному контексті. Водночас ШІ допомагає формувати персоналізовані освітні траєкторії, що відповідають рівню й освітнім потребам кожного здобувача.

Мету дослідження досягнуто: визначено основні методи та технології, що забезпечують ефективний розвиток мовних навичок у дорослих. Однак вплив віртуальної реальності та інших інноваційних технологій на якість засвоєння іноземної мови лишається відкритим і потребує подальшого дослідження. Інтеграція мультимодальних платформ, які поєднують аудіювання, говоріння, читання та письмо, є перспективним напрямом для комплексного формування мовної компетенції.

Список використаних джерел

1. Пернарівська Т. П. Особливості освіти дорослих у контексті вивчення іноземних мов. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2019. Вип. 86. С. 146-150. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2019_86_28 (дата звернення: 12.06.2025).
2. Григор'єва Т. Ю., Михайлова О. С., Гуманкова О. С. Інтерактивні методи навчання іноземних мов дорослих. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. 2021. № 12(44). С. 36–45. URL: <https://surl.li/nafnnv> (дата звернення: 12.06.2025).
3. Shcherbyna O., Semeniako I., Leontieva O. Psychological comfort in adult foreign language classroom. *Scientific notes. Pedagogical sciences*. 2021. № 151. P. 213–218. DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-151.2021.24>
4. Панич Г. А., Холмакова Ю. В. Андрагогічний аспект у сучасній методиці викладання іноземних мов. *Новітні засоби навчання і виховання: проблеми впровадження та стандартизації. Вища освіта у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2019. С. 356–365. URL: <https://surl.li/epyrwh> (дата звернення: 12.06.2025).
5. Форостюк І. В., Шерстюк Н. В. Використання методу community language learning при викладанні іноземної мови дорослим в університеті. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 2 (20). С. 449–455. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/handle/123456789/43114> (дата звернення: 11.06.2025).
6. Makukhina S. V. Teaching foreign languages to adults. *Закарпатські філологічні студії*. Вип. 23. 2023. С. 143–149. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.23.1.28> (date of access: 11.06.2025).
7. Sura N. A. Adult Education in Foreign Languages: Interactive Settings, Models, Practice. *Освіта та педагогічна наука*. Вип. 3. 2020. С. 52–63. DOI: 10.12958/2227-2747-2020-3(175)-52-63.

8. Deutsch als Fremdsprache in der digitalen Welt: Tagungsmaterialien. Bonn: DAAD, 2022. URL: https://static.daad.de/media/daad_de/pdfs_nicht_barrierefrei/der-daad/analysen-studien/konferenzpublikation_dhoch3_daad_studie.pdf (date of access: 11.06.2025).
9. Handlungsorientierte Schreibförderung gering literalisierter Erwachsener. Berlin: Pädagogische Hochschule, 2023. URL: <https://zif.tujournals.ulb.tu-darmstadt.de/article/id/3894/download/pdf> (date of access: 11.06.2025).
10. Becker-Mrotzek M., Bredel U., Dück K., Hofmann N. Grundlagen der sprachlichen Bildung. Tübingen: Narr Francke Attempto, 2023. URL: https://www.pedocs.de/volltexte/2023/28183/pdf/Becker-Mrotzek_et_al_2023_Grundlagen_der_sprachlichen_Bildung.pdf (date of access: 11.06.2025).
11. Щербина О. О., Рафальська М. О., Полодюк М. М. Викладання іноземних мов для дорослих: комунікація і мотивація. *Академічні візії*. 2023. Вип. 19. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7954524> (дата звернення: 11.06.2025).
12. Лебєдєва Н. А. Теоретичні та практичні питання викладання іноземної мови для дорослих. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2020. Вип. 58. С. 169–177. DOI: 10.31652/2412-1142-2020-58-169-177
13. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38–39. Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 09.06.2025).
14. Про професійний розвиток працівників: Закон України від 12 січня 2012 р. № 4312-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 39. Ст. 462. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-17#Text> (дата звернення: 09.06.2025).
15. Як дорослому вивчити англійську мову: методи навчання. 2020. URL: https://www.britishbook.ua/blog/detail/yak-doroslomu-vivchiti-angliysku-movu_-metodi-navchannya/ (дата звернення: 09.06.2025).

16. Козубай І. Комплексний аналіз впливу штучного інтелекту на викладання та вивчення іноземних мов. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 63. Т. 1. С. 210–214. DOI: 10.24919/2308-4863/63-1-32 (дата звернення: 09.06.2025).

17. Hurskaya V. Approaches to Personalizing the Learning Process in Teaching English with the Help of Artificial Intelligence. *Academic Visions*. 2023. Issue 18. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1484> (date of access: 11.06.2025).

18. Llausas S., Ruiz E., Ayucan S. M., Evarado Jr. O. J. A Systematic Literature Review on the Use of Grammarly in Improving the Writing Skills of ESL/EFL Students. *International Journal of Multidisciplinary: Applied Business and Education Research*. 2024. Vol. 5, № 9. P. 3507–3516. URL: https://www.researchgate.net/publication/384406845_A_Systematic_Literature_Review_on_the_Use_of_Grammarly_in_Improving_the_Writing_Skills_of_ESLEFL_Students (date of access: 11.06.2025).

19. Lin X. A preliminary study investigating adult learners' perspectives of using ChatGPT to seek effective assignment feedback. *The Australian Educational Researcher*. 2025. URL: <https://doi.org/10.1007/s13384-025-00856-y> (date of access: 11.06.2025).